

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

GÖÇMENLERİN SOSYO-KÜLTÜREL UYUMU VE YEREL HALKIN GÖÇMENLERE YÖNELİK TUTUMU

Ümmühan Güliz ORHAN¹ Özlem ALBAYRAKOĞLU² Abdullah ADIGÜZEL³

Öz

Dünya Göç Raporuna göre dünya nüfusunun yaklaşık %3,5'i göçmenlerden oluşmaktadır. İşsizlik, yoksulluk, savaşlar, doğal afetler ve rejim değişikliklerinin yol açtığı bu hareketlilik göç alan ülkeleri sosyal, siyasal ve ekonomik anlamda etkilenmekte ve yeni politikalar geliştirmeye mecbur bırakmaktadır. Göçmenlerin ve göç ettikleri toplumların barış içinde yaşayabilmesi için sosyokültürel uyumları önemlidir. Bu çalışmada, göçmenlerin sosyokültürel uyum düzeyi, yerel halkın göçmenlere yönelik tutum düzeyi ve bunlar arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma, Düzce ilinde ulaşılabilir örneklem yöntemiyle yürütülmüş bir ilişkisel tarama çalışmasıdır. Araştırma sonuçlarına göre, göçmenlerin sosyokültürel uyumları iyi düzeyde ve cinsiyete, yaşa, ikamet sürelerine ve uyruklarına göre farklılık göstermemektedir. Yerel halkın göçmenlere yönelik tutumları orta düzeydedir ve cinsiyete, yaşa, göçmenlik deneyimi, medeni durum, eğitim seviyesi ve mesleklere göre farklılaşmamaktadır. Göçmenlerin sosyokültürel uyumu ile yerel halkın tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak, sosyokültürel uyum alt boyutu olan kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım ile yerel halkın tutumu ve tehdit alt boyutu arasında düşük pozitif ilişki görülmektedir. Sonuç olarak, yerel halkın göçmenleri bir tehdit olarak algılamaması için onları tanımalarının önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca, göçmen yoğunluğunun yüksek olduğu illerde/bölgelerde yoğunluğun azaltılması, kaynakların adil dağılımını teşvik eden politikaların uygulanması ve sosyal entegrasyon programlarının teşvik edilmesi göçmenlerin varlığının bir tehdit olarak algılanmasını değiştirebilir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Göç Politikası, Sosyokültürel Uyum, Yerel Halkın Tutumu

SOCIOCULTURAL ADAPTATION OF IMMIGRANTS AND ATTITUDES OF LOCAL PEOPLE TOWARDS IMMIGRANTS

Abstract

According to the World Migration Report, migrants constitute approximately 3.5 percent of the world population. This mobility caused by unemployment, poverty, wars, natural disasters, and regime changes affects the receiving countries socially, politically, and economically and forces them to develop new policies. Sociocultural harmonization is essential for migrants and the societies they migrate to live in peace. This study aims to determine the sociocultural adaptation level of immigrants, local people's attitudes towards immigrants, and the relationship between them. The research is a relational survey study conducted with a convenience sampling method in Düzce province. According to the research results, the sociocultural adaptation of immigrants is reasonable and does not differ according to gender, age, length of residence, and nationality. Local people's attitudes towards migrants are moderate and do not differ according to gender, age, migration experience, marital status, education level, and occupation. There is no significant relationship between the sociocultural adaptation of migrants and the attitudes of local people. However,

¹ Doktora Öğr.Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ummuhanguliz@gmail.com, Orcid: 0000-0002-3857-0434

² Öğretmen, ozlemalbayrakoglu@gmail.com, Orcid: 0000-0002-6234-5309

³ Prof.Dr., Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi, abdullahadiguzel@duzce.edu.tr, Orcid: 0000-0001-7184-3644

Bu Yavına Atıfta Bulunmak İçin/Cite as: Orhan, Ü.G., Albayrakoğlu, Ö. & Adıgüzel, A. (2024). Göçmenlerin sosyo-kültürel uyumu ve yerel halkın göçmenlere yönelik tutumu. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 20-37

Makale Geliş Tarihi: 09.09.2023 Makale Kabul Tarihi: 24.01.2024

there is a low positive relationship between the sub-dimensions of sociocultural adaptation, namely personal interests and social participation, and the attitudes of the local people and the threat sub-dimension. As a result, it is seen that it is essential for local people to recognize immigrants so that they do not perceive them as a threat. In addition, reducing the density in provinces/regions with high immigrant density, implementing policies that promote fair distribution of resources, and promoting social cohesion programs can change the perception of the presence of immigrants as a threat.

Key Words: Attitude of Local People, Immigrants, Migration, Migration Policies, Sociocultural Adaptation

Giriş

Göç; bireyin doğal, ekonomik, siyasal veya başka bir nedenden ötürü yaşadığı toplumu değiştirmesine verilen genel bir isimdir (Türk Dil Kurumu, 2023). Sadece mekânsal bir yer değiştirme gibi görülen göç kavramı bütünsel olarak ele alındığında, bireyin o güne kadar biriktirdiği tüm kazanımlarını, anlam dünyasını, dilini, kültürünü, örf ve adetlerini, kısacası mekânla ve toplumla kurduğu tüm ilişkileri kopararak bambaşka bir dünyaya gitmesini ifade eder. Kişiler bazında göç; acı ve gözyaşı, gurbet olarak tanımlandığı gibi fırsat, zenginlik, farklılık, tecrübe şeklinde de yorumlanabilmektedir. Globalleşme ve gelişmiş ulaşım olanakları insanların günümüzde daha mobilize olmasına yol açmıştır. Tüm dünyada daha iyi ekonomik koşullarda yaşama isteği veya çatışmalardan kaçınma göç oranlarını artıran temel faktör olarak öne çıkmaktadır. Dünya Göç Raporu (2020) verisine göre; dünya genelinde yaşanan göç hareketlerine işsizlik, yoksulluk doğal afetler, rejim değişikliği ve savaşların neden olduğu görülmektedir. Ayrıca, dünya çapındaki uluslararası göçmenlerin sayısı 272 milyondur ve bu sayı dünya nüfusunun yaklaşık %3,5'ini oluşturmaktadır (DGR, 2020). Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü verisine göre ise ülkesinden ayrılmak zorunda kalan kişilerin sayısı 89,3 milyona ulaşmıştır (UNHCR, 2021). Bu duruma ek olarak yakın gelecekte küresel ısınmanın etkisiyle yeni göç hareketlerinin etkili olacağı düşünülmektedir (Kanlı ve Başköy, 2018).

Anadolu üç kıtanın birleşim noktasında bulunması nedeniyle çağlar boyunca göçmen hareketinin yoğun olduğu bir bölge olmuştur ve bu bölgede yaşayan halklar ve devletler siyasal, kültürel ve toplumsal olarak göçlerden sürekli etkilenmişlerdir (Haydar, 2018). Günümüz Türkiye'si, halkının % 30-35'ini göçmenlerin oluşturduğu bir ülkedir (Şeker vd., 2015; Yıldırım, 2016). Türkiye ve yakın coğrafyası Osmanlı'nın son dönemlerinde başlayan, kurtuluş savaşı ve sonrasındaki göçler ile devam eden yaklaşık iki yüz yıllık yoğun bir göç hareketliliği yaşamaktadır. Bu kitlesel göçlerle Kırım Tatarları, Gürcü ve Çerkezler, Dağıstanlılar, Çeçenler, Lazlar (Bilgi, 2006), Boşnaklar ve Suriye, Hicaz ve Mezopotamya bölgelerinden gelen Araplar (Özdemir, 2007), Yunanistan ve diğer Balkan ülkelerinden gelen Türk halkları (Arı, 2014) Türkiye'ye yerleşmiştir. Göç eden bu kişiler farklı şehirlerde yaşamaya başlamışlar ve yeni geldikleri bu coğrafyaya, sosyal yaşama uyum sağlamak için ciddi çaba sarf etmişlerdir. İlk dönemlerde yaşanan göçler büyük çaplı kargaşa ve anlaşmazlıklara sebep olmamıştır çünkü göç sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde Osmanlı'dan kalan farklı kültürlerle birlikte yaşamaya alışkın olmanın veya büyük göçmen grupların çoğunun Türkçe konuşmalarının etkisi araştırmalarda ön plana çıkmaktadır (Şeker vd., 2015). Türkiye'de 21. yüzyılda yaşanan en önemli göç dalgalarından biri 2003 Irak ve 2011 Suriye iç savaşlarından sonra yaşanmıştır. Örneğin Suriye iç savaşı sonucunda yaklaşık 13 milyon kişi evlerini terk etmiş ve bu kişilerin 4 milyon kadarı komşu ülke olan Türkiye'ye göç etmiştir (Erdoğan, 2019). Yaşanan bu büyük çaplı kitlesel göç uluslararası politikalarda ve ülke içinde; ekonomi, barınma, sağlık, eğitim, çalışma, sosyal güvenlik, iç ve sınır güvenliği gibi birçok alanda yasal ve siyasi düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmıştır (Çakıcı ve Çoban, 2017). Türkiye, göçmenleri ilk etapta geçici olarak ülkeye kabul etmiş ancak sürecin uzaması sonucu

göçmen politikasında değişiklikler yaşanmış ve göçmenlerin yaşadıkları topluma uyum sağlayabilmesine yönelik yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Küresel ve yerel düzeyde yaşanan yoğun göç hareketleri göçe neden olan faktörlerin incelenmesini ve zorunlu göç, gönüllü göç, beyin göçü, işçi göçü, geçici göç, kalıcı göç, iç göç, dış göç gibi sınıflamaların yapılmasına yol açmıştır. Ülkeler göçü yorumlarken bu sınıflamaları göz önünde bulundurmakta ve buna göre yasalar oluşturarak bazı koruyucu önlemler almaktadır (Ekici ve Tuncel, 2015). Örneğin, ülkenin ihtiyacı olan kalifiye bireyler ülkeden göç ediyorsa bu durum göç veren kaynak ülke için olumsuz bir durum olarak nitelendirilirken, vasıfsız bireylerin göçü işsizliği azaltacak ve döviz girdisi sağlayacak daha olumlu bir olgu olarak görülmektedir (Güler, 2021). Göçün gerçekleştiği hedef ülke için de benzer bir durum söz konusudur. Sosyokültürel uyum, dil sorunları, ülke politikalarının düzenlenmesi, yerel halkın göçmenlere yönelik olumsuz tavrı gibi sorunlar dezavantaj olarak görülebilmektedir. Diğer bir açıdan ise göçler; kültürel zenginleşme, yeni fikirler, hızla yaşlanan nüfusu stabilize etme imkânı, iş piyasası için yeni iş gücü potansiyelinin geliştirilmesi, kültürel çeşitliliğin ve hoşgörünün gelişmesi fırsatı olarak da görülebilmektedir (Ohliger, vd., 2017). Kitlesele olarak yaşanan göçlerde göçün olumsuz etkileri daha çok göze çarpmaktadır. Göç edilen hedef ülkenin politik, ekonomik, sosyal ve güvenlik gibi çeşitli sorunlarla yüzleşmesine neden olmaktadır (Castles ve Miller, Çakıcı ve Çoban, 2017). Bu açılardan bakıldığında göç; iyi, kötü, faydalı, zararlı, zor, kolay gibi ülkeden ülkeye ve durumdan duruma değişen, birbirinden farklı tanımlamalarla açıklanabilmektedir. Ancak bazı dönemlerde göç insan yaşamının doğal bir parçası olabilmekte ve etkileri birçok alanda karşımıza çıkmaktadır (Tümtaş ve Ergün, 2016). Göçün etkilerinin hem göç edilen hem de göç eden toplum özellikleri açısından karmaşık ve çok yönlü olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda öne çıkan sosyal, ekonomik ve politik etkilerin kesişim noktası sosyokültürel uyum olmaktadır (Abadan Unat, 2017, Chambers, 2014,

Uyum kavramı; yabancıların sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazanması olarak tanımlanmaktadır (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). Bu bilgi ve becerilerin; ülkenin dilini konuşmak, hak ve sorumluluklarını bilmek ve çalışmak olduğu düşünülmektedir (Süddeutsche Zeitung, 2021). Göçmen alan ülkeler farklı uyum politikaları benimsemişlerdir ve bu politikalar *asimilasyon*, *entegrasyon* ve *sosyokültürel uyum* gibi kavramlarla ifade edilmiştir (Yıldırım ve Yürür, 2019; Şeker vd., 2015). *Asimilasyon* kavramı göç eden kişilerin kültür birikimlerini, kimliklerini baskın doku ve yapı içinde eriterek yok etme anlamına gelen bir olgudur (TDK, 2023). *Entegrasyon* kavramı göçmenlerin birey ve grup olarak toplumun bir parçası sayıldığı, yasal, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak tüm olanaklara eşit erişimi esas alan bir anlayıştır. Bununla birlikte ülkelere göre hak ve sorumluluklarda farklar bulunabilmektedir. Hem göçmenlerin kendisi hem de ev sahibi toplum entegrasyondan sorumludur (Uluslararası Göç Örgütü, 2009). *Sosyokültürel uyum* belirli bir kültürden gelen kişilerin yabancı bir kültürün (fikirleri, söylemleri, değerleri, normları, davranışları, kurumları) unsurlarını aşamalı olarak benimsemesi (UGÖ, 2009) ve böylece saygı, iletişim, günlük yaşama dâhil olma süreçlerini sağlıklı bir şekilde yürütmesi olarak anlaşılmaktadır. Göçmenlerin toplumla bütünleşmesi ev sahibi toplumun uyum sürecine nasıl baktığıyla yakından ilişkilidir.

Türkiye’de göçmenlere yönelik benimsenen politikalar zamana ve duruma göre farklılıklar göstermiştir. Örneğin, cumhuriyet döneminin ilk yıllarında göç politikalarının Fransız cumhuriyetçi entegrasyon modeline benzer bir şekilde asimilasyonu diğer bir deyişle etnik grupların Türkleşmesinin amaçladığı görülmektedir (Celep, 2019; Güleç, 2013). Türk soyundan ve Türk

kültürüne bağlı olmayan gruplar Türkiye toplumundan ayrı görülmüş ve bu göçmenlerin sosyokültürel uyumu ile ilgili bir politika benimsenmemiştir. Daha sonra 1951 Cenevre Sözleşmesi, 1967 yılında ise mültecilerin hukuki statüsüne dair protokol imzalanmıştır ve sadece Avrupa ülkelerinden gelenlerin (coğrafi kısıtlama) veya Türk asıllı olanların mülteci statüsünü kabul edilmiştir. Avrupa ülkeleri dışından gelen göçmenler ilgili protokole göre mülteci olarak görülmemektedir. Bu nedenle sığınmacı, geçici koruma, şartlı mülteci vb. statüler tanımlanmıştır (YUKK, 2013).1980- 2013 yılları arasında yeni düzenlemeler yapılmış, özellikle Irak'tan gelen göçmenlere sığınmacı ve mülteci statüsü verilerek sınırlı olarak çalışma, sağlıktan ve eğitimden faydalanma hakları verilerek ayrı bir grup şeklinde tutulmuştur. 2011 yılında Suriye'den ve Irak'tan; 2014 yılında Afganistan, Irak ve Pakistan'dan olmak üzere çok sayıda düzensiz göçmen uluslararası koruma talebinde bulunmuştur (Erdoğan, 2019). Bu süreçte çeşitli nedenlerle ülkeye gelen göçmenlerin üçüncü bir ülkeye gidip mülteci statüsü kazanana kadar geçici olarak kalmalarına müsaade edilmiştir. Ancak bu kişilerin ikâmet, çalışma, sağlık, eğitim gibi imkânlarla ulaşmasında sorunlar yaşanmaktadır (Erdoğan, 2019).

2011 yılına kadar çeşitli göç politikaları uygulansa da göçmenlerin sosyokültürel uyumun hedeflenmediği görülmektedir. Ayrıca bu tarihten sonra geçici koruma statüsü ile acil olarak Türkiye'ye kabul edilen göçmenlerin bugün büyük oranda ülkelerine dönmek istemedikleri görülmüş ve bu büyük göçün siyasi, toplumsal, kültürel ve iktisadi etkileri gözlenerek göçün etkili yönetilebilmesi için ülkenin politikasında değişiklikler yapılmasının gerekliliği ön plana çıkmıştır (Ateş ve Ovalı, 2018; Erdoğan, 2019). Politika alanında ilk defa sosyokültürel uyum gündeme gelmiş ve göçmenlerin hakları genişletilmiştir (Yıldırım ve Yürür, 2019). Bu bağlamda göç faaliyetlerini düzenlemek için 04/04/2013 tarihinde 6458 sayılı yasa (YUKK, 2013) ile İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur, 2021 yılında ise Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Müdürlüğün statüsü Başkanlık olarak değiştirilmiştir. GİB'in görevi; göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye'ye giriş, kalma ve çıkışları, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek olarak belirlenmiştir (GİB, 2022a). YUKK yasası ile ülkeye kabul edilen göçmenlerin statüleri ve hakları belirlenmiş ve yabancıları ilgilendiren bütün bu hukuki ve yasal süreçleri takip edebilmeleri için İçişleri Bakanlığı GİB resmî sitesi kurulmuş ve hizmete sunulmuştur. GİB İkinci Dünya Savaşı'ndan beri Türkiye'de yaşanan en yoğun göç hareketliliğini sağlıklı yönetebilmek ve göçmenlerin sosyokültürel uyumunu sağlayabilmek için Avrupa Birliği (AB), İngiltere, İsviçre, Norveç gibi ülkeler ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) gibi kurumlarla ikili işbirliği projeleri gerçekleştirmiştir. Ayrıca, milli bütçe ve Türkiye'deki ticari firmalarla iyileştirici çalışmalar yürütmüş (GİB, 2022b) ve "Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı" hazırlamıştır (GİB, 2020c). Bu belgenin hazırlanmasında çeşitli kamu kurumları, belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve ülkemizde yaşayan göçmenler fikir ve önerilerde bulunmuşlardır. Belgenin hazırlanmasının gerekçesi olarak; farklı din, uyruk, kültür özellikleri taşıyan göçmenlerin Türk toplumu ile birlikte sorunsuz ve uyum içinde yaşayabilmeleri hedefi vurgulanmıştır. Bu belge ile göçmenlere hizmet sağlayan kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması ve göçmenlere verilen hizmetlerin kalitesi, ihtiyaca göre düzenlenmesi ve toplumsal güvenin artırılması; buna karşın toplumsal kargaşa ve marjinalleşme riskinin azaltılması hedeflenmiştir. Belgenin ilk hedefi sosyokültürel uyumdur ve üç stratejik amaç belirlenmiştir:

1. Göçe ve göçmenlere ilişkin toplumsal algının ve yabancılarla yönelik tutumun toplumsal uyuma katkı sağlayacak şekilde yönetilmesi.

2. Yerel düzeyde, birlikte yaşamın ve karşılıklı diyalogun geliştirilmesi
3. Göçmenlerin yerel düzeyde danışma ve istişare mekanizmalarına aktif dâhil olmalarının sağlanması.

Yapılan bu düzenlemeler ile devlet ve sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler göçmenlerin yaşadığı sorunları sağlıklı bir şekilde çözebilmek için ortak çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bu durum başta göç olgusu olmak üzere sosyokültürel uyum hakkında kapsamlı akademik çalışmaların yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu alanda yürütülen çalışmaların bir kısmının yerel halkın (Yılmaz, 2019) bir kısmını ise göçmenlerin bakış açılarını yansıttığı görülmektedir (Aktaş, 2020; Apak, 2014; Kızılelmas, 2020; Yıldırım vd., 2017). Ancak, sosyokültürel uyum süreci göçmenler ve yerel halk ile paralel bir şekilde gelişmesi gereken bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Kaypak ve Bimay, 2016; Şeker vd., 2015). Bu nedenle her iki grubun görüşlerinin alınarak birlikte değerlendirilmesiyle daha sağlıklı sonuçlara ulaşılabileceği öngörülmektedir. Böylece göç olgusunun etkilerini yaşayan tüm taraflar için göçün olumlu yönlerinin ön plana çıkması sağlanabilir. Bu bağlamda araştırmanın genel amacı göçmenlerin sosyokültürel uyumu ile yerel halkın göçmenlere yönelik tutumu arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu genel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Göçmenlerin sosyokültürel uyumu hangi düzeydedir ve uyum düzeyi katılımcıların kişisel özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Yerel halkın göçmenlere yönelik tutumu hangi düzeydedir ve tutum düzeyi katılımcıların kişisel özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Göçmenlerin sosyokültürel uyumu ile yerel halkın göçmenlere yönelik tutumu arasında ilişki var mıdır?

1. YÖNTEM

Bu çalışma genel tarama modelinde tekil ve ilişkisel tarama teknikleri kullanılarak yürütülmüştür. Tekil tarama tekniği ile göçmenlerin uyum düzeyi ve yerel halkın tutum düzeyi, ilişkisel tarama tekniği ile de göçmenlerin uyum düzeyi ile yerel halkın tutumu arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini Düzce ilinde yaşayan göçmenler ve yerel halk olmak üzere iki grup oluşturmaktadır. Birinci grupta çeşitli ülkelerden göç etmiş olan ve farklı hukuki statüleri olan göçmen bireyler bulunmaktadır. Göçmenlerin Düzce ilindeki dağılımının Irak (5400 kişi), Suriye (2100 kişi), Afganistan (2000 kişi) ve diğer ülkelerden (500 kişi) olmak üzere 10000 olduğu rapor edilmiştir (Ateş ve Ovalı, 2018). Bu grup içerisinde maliyet ve zaman gibi kısıtlayıcı nedenlerle yaş grupları, cinsiyet, geldikleri ülkeler gibi farklı grup özelliklerini temsil edebilecek ulaşılabilir bir örneklem seçilmiştir. 150 kişilik bir gruba ulaşılacak istenmiş ancak geri dönen ve uygun 92 veri seti araştırmaya dâhil edilmiştir. Ayrıca ölçeğin uygulandığı dillere hâkim olamayan ve soruları anlayamayan birey sayısının çok olması da örneklemin sınırlarını daraltmaktadır. İkinci grup ise bu ilde yaşayan yerel halktır. Bu gruptan da benzer şekilde ulaşılabilir örneklem yoluyla farklı grup özelliklerini temsil edebilecek bireyler seçilmiştir. 300 kişi olarak belirlenen örneklemde cevap alınabilen ve uygulanabilir olan 239 veri seti araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmada kişisel bilgi formu, sosyokültürel uyum ölçeği ve yerel halkın göçmenlere yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklerin ilki Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen

ve Wilson (2013) tarafından revize edilen ve altı alt boyuttan oluşan ‘‘Sosyokültürel Uyum Ölçeği’’dir. Çalışmada Arapça ve Türkçe çevirisiyle birlikte kullanılmıştır. Arapça kullanılan ölçek Yalçın (2018) tarafından uyarlanmıştır. Arap kültürü için dilsel eşdeğerliği sağlanmış, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak hesaplanmıştır. Türkçe versiyonu araştırmacılar tarafından çevrilmiş ve üç dil uzmanından görüş alınarak düzenlenmiştir. Böylece Türkçe versiyonu sadece Arapça ve İngilizceye hâkim olamayan göçmenlerin ihtiyaç duyduğunda kullanabilmesi ve karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla hazır bulundurulmuştur. Bu çalışmada ölçeğin tamamında güvenilirlik katsayısı 0,95; kişilerarası iletişim alt boyutunda 0,87; akademik/iş performansı alt boyutunda 0,80; kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım alt boyutunda 0,79; ekolojik uyum alt boyutunda 0,77; dil yeterliği alt boyutunda 0,87 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada kullanılan ikinci ölçek ise yerel halkın tutumunu belirlemek için Özüdoğru vd. (2018) tarafından geliştirilen ‘‘Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutum Ölçeği’’ dir. Ancak araştırmanın yürütüldüğü ilin göçmen demografisine uygun olarak ‘‘Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutum Ölçeği’’ olarak isimlendirilmiştir. Ölçek kabul etme, tehdit ve reddetme olarak adlandırılan üç alt boyuttan oluşmaktadır. Tehdit ve reddetme alt boyutları olumsuz maddelerden oluşmuştur ve puanlaması ters yönden yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin tamamında güvenilirlik katsayısı 0,96; kabul etme faktörü alt boyutunda 0,96, tehdit faktörü alt boyutunda 0,89, reddetme faktörü alt boyutunda 0,94 olarak bulunmuştur. Ayrıca, ölçekler kullanılmadan önce yazarlarına ulaşılarak izin alınmış ve kişisel bilgiler kısmı araştırmacılar tarafından eklenerek uzman görüşüne sunulmuştur. Önerilen düzeltmelerden sonra ölçeklere son şekli verilerek uygulanmıştır. Görüşlerin yorumlanması ve ortalamaların hangi düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla düzey belirlemeye yönelik maximum puana dayalı standardizasyon yapılmıştır. Buna göre ölçekten alınan puanlar, ‘‘3,40-5 iyi düzey’’, ‘‘2,60-3,39 orta düzey’’ ve ‘‘1-2,59 yetersiz düzey’’ olarak belirlenmiştir.

Ölçekler internet ortamına aktarılarak ve fotokopi ile çoğaltarak elden ilgili kişilere ulaştırılmış ve veri toplanmıştır. Toplanan veri setleri sıra numarası verilerek kodlama yapılmıştır. Veri analizinde öncelikle aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Göçmenlerin sosyokültürel uyum düzeyinin ve yerel halkın göçmenler yönelik tutumunun onların kişisel özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla normal dağılım gösteren veri için T-testi, Anova ve farklılıkların kaynağını bulmak için Tukey Testi, normal dağılım göstermeyen veri için ise Kruskal-Wallis H-Testi kullanılmıştır. Ayrıca, göçmenlerin sosyokültürel uyumu ile yerel halkın göçmenlere yönelik tutumu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

2. BULGULAR

Bulgular araştırmanın üç alt problemine göre sunulmuştur. Birinci bölümde göçmenlerin sosyokültürel uyum düzeyi, ikinci bölümde yerel halkın göçmenlere yönelik tutum düzeyi ve son bölümde göçmenlerin sosyokültürel uyumu ile yerel halkın göçmenlere yönelik tutumu arasındaki ilişki ele alınmıştır. Öncelikle veri setlerinin betimsel istatistikleri incelenmiştir ve Tablo 1 ve 2’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyokültürel Uyum Ölçeğine Ait Betimsel İstatistikler

	N	Min	Max	$\bar{x}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Cinsiyet	98	1	2	1,21	0,412	1,414	0,00
Medeni durum	98	1	3	2,08	0,531	0,088	0,561
Yaş	98	1	3	1,70	0,596	0,204	-0,568
Eğitim durumu	98	1	6	3,85	1,196	-0,88	0,305

Meslek	98	1	8	3,8	1,767	1,25	0,411
Çalışma Durumu	98	1	3	2,77	0,533	-2,24	4,118
İkamet Süresi	98	1	4	3,08	0,870	-0,64	-0,331
Uyruk	98	1	6	2,71	1,41	0,842	-0,005

N: Örneklem sayısı; Min: Grubun en düşük değeri; Max: Grubun en yüksek değeri; $\bar{x}$: Grubun ortalama değeri; Ss: Grubun standart sapması

“Sosyokültürel Uyum Ölçeği”nden elde edilen verinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere farklı değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Çalışmada ele alınan değişkenlerden cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, meslek, ikamet süresi, uyruk gibi değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ve +2 arasındadır ve dağılımlar normal kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2010). Bu değişkenler için parametrik testler uygulanmıştır. Ancak, “çalışma durumu” değişkeni normal dağılım göstermediği için non-parametrik testler kullanılmıştır. Araştırmaya katılan sürekli çalışan ya da mevsimlik çalışanların sayısının çalışmayanlara oranla çok düşük olması bu değişkenin normal dağılım sergilememesinin nedeni olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 2. Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutumu Ölçeğine Ait Betimsel İstatistikler

	N	Min	Max	$\bar{x}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Cinsiyet	239	1	2	1,25	0,435	1,156	-0,670
Medeni durum	239	1	3	1,38	0,511	0,797	-0,723
Yaş	239	2	3	2,21	0,417	1,047	0,164
Eğitim durumu	239	1	5	3,73	0,920	-0,904	1,200
Meslek	239	1	10	4,25	2,933	0,683	-0,821
Göçmenyoğunluğu	239	1	3	1,67	0,663	0,475	-0,735
Göç deneyimi	239	1	2	1,61	0,490	-0,440	-1,822

“Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutumu” ölçeğinden elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Ölçekte değişkenler olarak; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, meslek, yaşanan bölgedeki göçmen yoğunluğu ve göç deneyimi yaşama durumları belirlenmiştir. Tablo 2’de sunulan bulgulara göre tüm değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ve +2 arasındadır ve veriler normal dağılım göstermektedir ve bu nedenle analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

1. Alt Probleme Ait Bulgular

1.1. Göçmenlerin Sosyokültürel Uyum Düzeyi

Bu başlık altında göçmenlerin “Sosyokültürel Uyum” düzeyi ve bu düzeyin kişisel özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenecektir. Bulgulara göre, göçmenlerin sosyokültürel uyumlarının iyi düzeyde olduğu görülmektedir. “Sosyokültürel Uyum Ölçeği”nin alt boyutları açısından bakıldığında ise göçmenlerin uyumunun en düşük gerçekleştiği alanın orta düzeyde “kişisel ilgi alanlarını sürdürme ve toplumsal katılım” olduğu, daha sonra ise “ekolojik uyum”, “akademik/iş performansı”, “kişilerarası iletişim”in gelmekte olduğu görülmektedir. En yüksek ortalamaya sahip olan alt boyutun ise “dil yeterliği” olduğu görülmektedir. Göçmenlerin genel “Sosyokültürel Uyum” düzeyi ve alt boyutlardaki uyum düzeyleri Tablo 3’de sunulmuştur:

Tablo 3. Sosyokültürel Uyum Düzeyi Ölçeği ve Alt Düzeyleri

	N	Min	Max	$\bar{x}$	Ss
Sosyokültürel Uyum	98	1	4,67	3,57	0,760
Kişilerarası İletişim	98	1	5,00	3,64	0,840
Akademik/iş Performansı	98	1,20	5,00	3,57	0,870
Kişisel İlgi Alanlarını Sürdürme	98	1,00	5,00	3,34	0,886
Dil Yeterliği	98	1,00	5,00	3,72	1,09
Ekolojik Uyum	98	1,00	5,00	3,53	0,832

Tablo 3’de görüldüğü üzere, sosyokültürel uyum ortalama puanı $\bar{x}=3,57$ olarak ölçülmüştür. Bu durum göçmenlerin ortalama olarak iyi düzeyde uyum sağladıklarını, fakat göçmenlerin genel olarak sosyokültürel uyumlarının aritmetik ortalamalarının $\bar{x}=1$ ile $\bar{x}=4,67$ arasında değiştiği görülmektedir. Bu bulgu, göçmenlerin uyumlarının birbirlerinden çok farklı düzeylerde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alt boyutu olan “kişilerarası iletişim” uyum düzeyi ($\bar{x}=3,64$), “akademik/iş performansı” ($\bar{x}=3,57$), “kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım” ($\bar{x}=3,34$), “dil yeterliği” ($\bar{x}=3,72$) ve “ekolojik uyum” ($\bar{x}=3,53$) olarak belirlenmiştir. Alt boyut uyum düzeyi ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir

1.2. Sosyokültürel Uyum Düzeyi ve Kişisel Özellikler Arasındaki İlişkiler

Araştırma sürecinde Göçmenlerin “Sosyokültürel Uyum” düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Göçmenlerin sosyokültürel uyumları; cinsiyete, yaşa, ikamet sürelerine ve uyruklarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Ancak bekâr olanların eşini kaybetmiş veya boşanmış olanlara göre, ortaokul ve üzeri mezuniyeti olanların okuma-yazma ve ilkökul düzeyinde olanlara göre, öğretmen ve öğrencilerin çalışmayanlara, ev hanımlarına ve usta/işçi olanlara göre sosyokültürel uyumlarının daha iyi olduğu görülmektedir. İlgili bulgular Tablo 4, 5, 6 ve 7’de sunulmuştur.

Tablo 4. Cinsiyet ve Sosyokültürel Uyuma İlişkin t-Testi

		N	$\bar{x}$	Ss	Sd	T	p
Cinsiyet	Kadın	77	3,66	0,71	96	2,313	0,071
	Erkek	21	3,34	0,85			

Tablo 4’de yer alan bulgulara göre göçmenlerin “Sosyokültürel Uyum”larına yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermemektedir [$t(96)=0,071$, $p>0,05$]. Bu bulgulara dayalı olarak cinsiyetin göçmenlerin görüşlerine etki eden bir değişken olmadığı söylenebilir.

Tablo 5. Medeni hal, Yaş, Mezuniyet ve Sosyokültürel Uyuma İlişkin ANOVA Testi

	Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
Medeni hali	Evli	10	3,486	0,988	Gruplar arası	3,656	2	0,066	3,322	0,04	
	Bekâr	70	3,682	0,077	Grup içi	52,276	95	0,433			2-3
	Eşinden ayrılmış/eşini	18	3,183	0,220	Toplam	55,932	97				
	Toplam	98	3,571	0,077							
Yaş	18 yaş ve altı	36	3,73	0,610	Gruplar	1,807	2	0,904			
	19-40	55	3,505	0,775	Grup içi	54,125	95	0,57			
	41 ve üzeri	7	3,265	1,201	Toplam	55,932	97				
	Toplam	98	3,570	0,759							
Eğitim durumu	Okuma-yazma	7	2,544	1,077	Gruplar	21,67	5	4,334			1-3
	İlkokul	6	2,35	0,574	Grup içi	34,262	92	0,372			2-3
	Ortaokul	16	3,38	0,583							
	Lise	37	3,81	0,538							
	Üniversite	30	3,87	0,538	Toplam	55,932	97				
	Lisansüstü	2	3,45	1,313							
Toplam	98	3,57	0,76								

Tablo 6. Meslek, İkamet süresi, Uyruk ve Sosyokültürel Uyuma İlişkin ANOVA Testi

	Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
Meslek	Ev hanımı	2	2,43	1,28	Gruplar	18,147	6	3,024	7,284		1-2
	Öğretmen	7	4,07	0,752	Grup içi	37,785	91	0,415			2-5
	Öğrenci	63	3,75	0,569							3-5 3-7
	Mühendis	3	3,68	0,634							
	İşsiz/mesleği yok	12	3,09	0,834	Toplam	55,932	97				
	Hukuk/	4	3,71	0,452							
	Usta/işçi	7	2,45	0,776							
Toplam	98	3,57	76								
İkamet süresi	1 yıldan az	5	3,57	0,292	Gruplar	0,434	3	0,145	,245		
	1-2 yıl	18	3,69	0,716	Grup içi	55,498	94	0,59			
	3-4 yıl	39	3,58	0,665							
	5 yıl ve üzeri	36	3,5	0,92	Toplam	55,932	97				
	Toplam	98	3,57	0,759							

Uyruk									
	Suriye	17	3,7	0,703	Gruplar	5,969	5	1,194	2,194
	Irak	39	3,29	0,905	Grup içi	49,963	92	0,543	
	Afganistan	14	3,79	0,26					
	Güney Afrika	18	3,7	0,646					
	Diğer Arap	3	4,24	0,38	Toplam	55,932	97		
	Avrupa	7	3,77	0,667					
	Toplam	98	3,58	0,76					

Tablo 5 ve 6'nın gösterdiği bulgulara göre göçmenlerin sosyokültürel uyumu medeni hallerine [f(98)=3,322, p<.05], eğitim durumlarına [f(98)=11,638, p<.05] ve mesleklerine [f(98)=7,284, p<.05] göre anlamlı farklılık göstermektedir. Göçmenler medeni hallerine göre değerlendirildiğinde bekâr ve eşinden ayrılmış veya eşini kaybetmiş olanlar arasında bekâr olanların lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Göçmenlerin eğitim durumlarına göre bakıldığında ise sadece okuma yazma bilenler ve ilkökul mezunları arasında fark bulunmamakta, diğerleri arasında bir üst grup lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Göçmenlerin mesleklerine bakıldığında ev hanımları ile öğretmenler arasında öğretmenlerin lehine, öğretmenlerle mesleği olmayanlar arasında öğretmenlerin lehine, öğretmenlerle usta/işçiler arasında öğretmenler lehine ve öğrencilerle mesleği olmayanlar arasında öğrenciler lehine, öğrencilerle usta/işçiler arasında öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca, göçmenlerin "Sosyokültürel Uyum" düzeylerinin yaşlarına [f(98)= 1,586, p>.05], ikamet sürelerine [f(98)= ,245, p>.05] ve uyruklarına [f(98)= 2,194, p>.05] göre anlamlı düzeyde farklılaşmadıkları görülmektedir. Diğer bir ifade ile göçmenlerin; yaşları, ikamet süreleri ve uyrukları gibi kişisel özelliklerinin onların sosyokültürel uyumlarını etkilememektedir.

Tablo 7. Çalışma Durumu ve Sosyokültürel Uyuma İlişkin Kruskal-Wallis H-Testi

Çalışma durumu	N	Sıralama Ortalaması	χ^2	df	p
Sürekli çalışan	5	39,9	2,045	2	0,36
Mevsimlik çalışan	13	41,23			
İssiz	80	51,44			

Tablo 7'de yer alan bulgulara göre, göçmenlerin sosyokültürel uyumları çalışma durumları değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($\chi^2=2,045$, p>0,05). Buna göre çalışma durumunun sosyokültürel uyuma etki eden bir değişken olmadığı söylenebilir.

2. Alt Probleme Ait Bulgular

2.1. Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutumu

İkinci alt problem olan "Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutum" düzeyi ve bu düzeyin kişisel özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bu kısımda incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre halkın göçmenlere yönelik tutumlarının "kararsızım" düzeyinde yani orta düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında en düşük ortalamaya sahip alt boyutun "tehdit" alt boyutu olduğu, sonrasında "kabul" alt boyutu ve en yüksek düzeyde ise "reddetme" alt boyutu gelmektedir. Buna göre; yerel halkın göçmenleri tehdit olarak görme eğilimi diğer alt

boyutlara göre daha yüksek, “kabul” düzeyi orta ve “reddetme” alt boyutu düşük derecededir. İlgili bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutum Düzeyi Ölçeği Betimsel Analizleri

	N	Min	Max	$\bar{x}$	Ss
Ortalama	239	1,15	4,81	3,013	0,715
Kabul ort	239	1,00	4,91	2,862	0,820
Tehdit ort	239	1,20	1,20	2,777	0,801
Reddetme ort.	239	1,00	5,00	3,818	0,885

Tablo 8’de görüldüğü üzere, yerel halkın göçmenlere yönelik tutum puan aralıklarının geniş olduğu görülmektedir ($\bar{x}=1,15- 4,81$). Bu bulgu, yerel halkın tutumlarının birbirlerinden çok farklı olduğunu göstermektedir. Tutum ortalama puanı $\bar{x}=3,013$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç yerel halkın tutumunun orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Yerel halkın tutum ölçeği alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalamalara bakıldığında ise “reddetme” ($\bar{x}=3,818$) alt boyutunun “iyi” düzeyde ve en yüksek olduğu görülmektedir. “Reddetme” alt boyutu ters maddelerden oluşmaktadır ve bu bölümde ortalamasının yüksek olması yerel halkın göçmenleri reddetmediği anlamına gelmektedir. Sonrasında sırasıyla “kabul” ($\bar{x}=2,86$) ve “tehdit” ($\bar{x}=2,77$) alt boyutları “orta” düzeyde ve ortalama puanları birbirine oldukça yakın değerdedir. Buna göre yerel halkın göçmenlerden nefret etmediği, onları kabul ettikleri ancak tehdit olabilecekleri endişesi taşıdıklarını göstermektedir.

2.2. Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutum Düzeyi ve Kişisel Özellikler Arasındaki İlişkiler

Yerel halkın göçmenlere yönelik tutum düzeyinin cinsiyet, yaş ve göçmenlik deneyimi yaşama değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili yapılan analizlerin sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Cinsiyet, Yaş ve Göçmenlik Deneyimi ve Tutum Düzeyine İlişkin t-Testi

		N	$\bar{x}$	Ss	Sd	T	P
Cinsiyet	Kadın	179	3,02	0,728	237	0,303	0,762
	Erkek	60	2,99	0,679			
Yaş	19-40	190	3	0,738	237	-0,542	0,588
	41 ve üzeri	49	3,06	0,622			
Göçmenlik deneyimi yaşama	Evet	94	3,03	0,81	237	0,273	0,785
	Hayır	145	3	0,648			

Tablo 9’da sunulan bulgulara göre yerel halkın tutumlarına yönelik görüşleri cinsiyetlerine [$t(239)=0,762$ $p>0,05$], yaşlarına [$t(239)=0,588$, $p>0,05$] ve göçmenlik deneyimi yaşama durumlarına [$t(239)=0,785$, $p>0,05$] göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermemektedir. Bu bulgulara dayalı olarak cinsiyetin, yaşın ve göçmenlik deneyimi yaşamış olmak yerel halkın göçmenlere karşı tutumuna etki eden değişkenler değildir. Ayrıca, medeni hal, eğitim durumu, meslek, yaşanılan bölgedeki göçmen yoğunluğu değişkenleri ve tutum düzeyi arasındaki ilişkiler irdelenmiş, Tablo 9 ve 10’da sunulmuştur.

Tablo 9. Medeni Hal, Eğitim Durumu ve Tutum Düzeyine İlişkin ANOVA Testi

	Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Medeni hali	Evli	152	3,049	0,685	Gruplar	0,998	2	0,499	0,977	0,378
	Bekâr	84	2,965	0,772	Grup içi	120,54	236	0,511		
	Dul	3	2,564	0,308	Toplam	121,54	238			
	Toplam	239	3,013	0,715						
Eğitim durumu	İlkokul	9	2,97	0,638	Gruplar	3,932	4	0,983	1,956	0,102
	Ortaokul	9	3,16	0,904	Grup içi	117,607	234	0,503		
	Lise	61	2,94	0,688	Toplam	121,539	238			
	Üniversite	119	3,28	0,706						
	Lisansüstü	41	3,01	0,719						
	Toplam	239		0,715						

Tablo 10. Meslek, Yaşanılan Bölgedeki Göçmen Yoğunluğu ve Tutum Düzeyine İlişkin ANOVA Testi

	Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
Meslek	Ev hanımı	48	3,04	0,677	Gruplar	3,11	9	0,346	0,668	0,737	
	Öğretmen	38	3,09	0,669	Grup içi	118,429	229	0,517			
	Öğrenci	39	3	0,756	Toplam	121,539	238				
	Mühendis	21	3,08	0,628							
	Sağlık çalışanı	28	3,04	0,853							
	Akademisyen	7	3,39	0,782							
	Avukat/ Muhasebeci	7	2,9	1,02							
	İşçi	17	2,88	0,685							
	Memur	16	2,99	0,747							
	Esnaf	18	2,75	0,56							
Toplam	239	3,01	0,715								
Yaşanılan bölgede göçmen yoğunluğu	Çok	104	2,85	0,724				Gruplar	11,173	2	5,587
	Orta	109	3,04	0,658	Grup içi	110,365	236	0,468			
	Az	26	3,58	0,623	Toplam	121,539	238				
	Toplam	239	3,01	0,715							
	Öğrenci	39	3	0,756							

Tablo 9 ve 10'da yer alan bulgulara göre yerel halkın göçmenlere yönelik tutumu yaşanılan bölgenin göçmen yoğunluğuna [$f(239)=11,946$, $p<.05$] göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yerel halkın yaşadıkları bölgedeki göçmen yoğunluğuna tutumlarının göçmen yoğunluğunun çok olduğu yerde yaşayanlarla göçmen yoğunluğu az olan bölgede yaşayanlar arasında az olanlar lehine, orta

ile az olanlar arasında yine az olanlar lehine olduğu görülmektedir. Buna göre yaşanan bölgede göçmenlerin az olması yerel halkın tutumuna olumlu etki edebilecek bir değişken olarak görülebilir.

3. Alt Probleme Ait Bulgular

Göçmenlerin Sosyokültürel Uyumu ile Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutumu Arasındaki İlişki

Araştırmanın üçüncü alt problemi göçmenlerin sosyokültürel uyumu ile yerel halkın tutumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmesidir. Yapılan analizler sonucunda ve göçmenlerin sosyokültürel uyumu ile yerel halkın tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak ölçeklerin bazı alt boyutları arasında anlamlı bir pozitif ilişki hesaplanmıştır. İlgili sonuçlar Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Göçmenlerin Sosyokültürel Uyum Düzeyleri ile Yerel Halkın Tutumu Arasındaki İlişki

	N	X	Ss	1.Yerel halkın tutumu	2.Kabul etme	3.Tehdit	4.Reddetme	5.Sosyokültürel uyum	6.Kişiler arası iletişim	7.Akademik/iş performansı	8.Kişisel ilgi alanları	9.Dil yeterliği	10.Ekolojik uyum
1.Yerel halkın tutumu	39	3,01	0,715										
2.Kabul etme	239	2,86	0,819	0,900**									
3.Tehdit	239	2,78	0,801	0,923**	0,728**								
4.Reddetme	239	3,82	0,885	0,695**	0,422**	0,585**							
5.Sosyokültürel uyum	8	3,57	0,759	0,093	,082	0,1	0,1						
6.Kişiler arası iletişim	8	3,64	0,84	0,119	,092	0,145	0,060	0,923**					
7.Akademik/iş performansı	8	3,57	0,869	0,071	,079	0,047	0,059	0,896**	0,791**				
8.Kişisel ilgi alanları	98	3,34	0,886	0,212*	,168	0,235*	0,145	0,870**	0,760**	0,790**			
9.Dil yeterliği						0,089		0,836**	0,777**	0,724**	0,690**		
10.Ekolojik uyum	8	,53	,832	,002	,008	0,00	-0,027	0,880**	0,781**	0,793**	0,712**	0,699**	

*p<.05, **p<.01

Tablo 11’de yer alan sonuçlara göre, “Yerel Halkın Tutumu” ile “Göçmenlerin Sosyokültürel Uyumu” arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($r=.093$, $p>.05$). “Yerel halkın tutumu” ile “Göçmenlerin Sosyokültürel Uyumu” ölçeğinin alt boyutlarına bakıldığında ise “kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım” ile “yerel halkın tutumu” arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir ($r=.212$, $p<.05$). Ayrıca yerel halkın tutum düzeyinin alt boyutları ile göçmenlerin sosyokültürel uyum düzeyinin alt boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında “kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım” ile “tehdit” alt boyutları arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki gözlenmektedir ($r=.235$, $p<.05$). Aynı zamanda “tehdit” alt boyutu ile hem yerel halkın tutumu ölçeğinin tamamında hem de alt boyutlarından olan “kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım” arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Göç olgusunun karşılıklı iki tarafı olan göçmenlerin ve yerel halkın olumlu etkileşimi göçün olumsuz etkilerini değiştirebilecek bir faktör olarak görülmektedir. Bu bağlamda göçmenlerin sosyokültürel uyum düzeylerini, yerel halkın göçmenlere karşı tutumu ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin ele alındığı bu çalışma hem göçmenlerin hem de yerel halkın bu konuda yaşadığı zorluklara ışık tutmak ve olası çözümler için bakış açısı sunmayı amaçlanmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, göçmenlerin sosyokültürel uyumlarının iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Fakat göçmenlerin öncelikle temel düzeydeki ihtiyaçlarını gidermeye yöneldiği görülmektedir. Daha üst düzey olarak görülebilecek ilgi alanlarını sürdürme veya akademik performans gibi ihtiyaçları göz ardı etmeleri temel ihtiyaçlarını karşılamada sıkıntı yaşamaya devam ettikleri şeklinde açıklanabilir (Yıldırım alp vd., 2017). Benzer şekilde, Ateş ve Ovalı (2018) göçmenlerin işsizlik, sağlık, eğitim, beslenme, barınma gibi daha temel sorunlara odaklandığını ve kültürel uyumun alt seviye bir problem olarak görüldüğünü ifade etmektedir. Ayrıca, Yıldırım alp vd. (2017)’ye göre uyum için iş sahibi olma, hukuksal engelleri aşma ve çocuklarının eğitimden faydalanması gerekli görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre genç ve eğitimli-meslek sahibi bireylerin sosyokültürel olarak daha yüksek uyuma sahip olduğu görülmektedir. Eğitimli ve meslek sahibi göçmenlerin iş olanaklarının daha fazla olması sosyokültürel uyumlarını artıran bir etmen olarak görülebilir. Bu çalışmada, yabancı öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenleri ele alan Özçetin (2013) ve Yıldırım alp vd. (2017)’den farklı olarak cinsiyet ve sosyokültürel uyum arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir. Buna göre, göçmenlerin sosyokültürel uyum düzeyini artırmak için meslek edinme, eğitim fırsatları oluşturulması ve sosyal hayata katılım konusundaki endişeleri gidermek için ihtiyaç analizleri yapılması önemli görülmektedir. Örneğin, çalışmaya veya ev hanımı olan örneklem grubunun öncelikle ilgi alanlarının ve ihtiyaçlarını belirlenmesinin daha anlamlı olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma sonuçlarına göre, yerel halk göçmenleri düşük düzeyde tehdit olarak algılamakla birlikte onları topluma kabul etmekte ve onlardan nefret etmemektedir. Bu bulguyu destekleyecek şekilde, Kızılelmas (2020) göçmenlerin topluma kabul edildiklerinin ve sahiplenildiklerinin göstergesinin sosyal yardımlar olduğunu ifade etmektedir. Sivil toplum kuruluşları göçmenlerin gelmesiyle birlikte kaynaklarını bu alana çevirmiş, ihtiyaç sahibi kişileri yerel halkın desteğiyle tespit ederek insani yardımları onlara ulaştırmıştır. Ayrıca, göçmenlerde uyum sağlayabilmenin ilk şartı olarak Türk toplumunun kendilerini kabul etmeleri olduğunu belirtmektedir (Yıldırım alp vd., 2017). Diğer taraftan bazı çalışmalar göçmenlerin büyük yapısal sorunlar yaratacağına yönelik toplumsal bir algı olduğunu göstermektedir (Sağiroğlu ve Yılmaz, 2021; Sosyal Demokrasi Vakfı

(SODEV), Ateş ve Ovalı, 2018). İlgili çalışmalarda, yabancıların ülke ekonomisine zarar verdikleri, faturaların onların sebebiyle yüksek olduğu, iş imkânlarının azaldığı, konut fiyatlarının arttığı, çalışma ücretlerinin düştüğü, okulların kalabalıklaştığı, bulaşıcı hastalıkların ve suç sayısını arttığı gibi endişeler vurgulanmaktadır. Buna göre oluşan ekonomik ve sosyolojik tehdit algısı, yerel halkın bilinçlendirilmesi ile azaltılabilecektir. Ayrıca uyumun desteklenmesi için ülkemizde yaşayan göçmenlere hangi hizmetlerin sunulduğunun, yasal olarak sahip oldukları hak ve sorumlulukların anlatılması önerilmektedir.

Yerel halkın tutumları cinsiyete, yaşa, göçmenlik deneyimi yaşamış olup olmamaya, medeni durumuna, eğitim durumuna ve mesleklerine göre farklılık göstermemektedir. Ancak bu çalışmada göçmen yoğunluğunun az, orta ya da çok olması yerel halkın tutumuna etki eden bir faktör olarak görülmektedir. Bu sonuç, göçmen sayısının artmasının endişe uyandırdığı ve daha olumsuz bir tutuma sebep olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Erdoğan (2019)'ın yaptığı çalışmada göçmenlerle iş kurma, aynı işyerinde çalışma, çocuklarını aynı okula gönderme, aynı mahallede oturma, arkadaşlık kurma ve evlenme gibi sosyal ortamlarını birleştirmeyi kabul etmeme oranları %45 ile %77 oranında bulunmuştur. Bu durum yerel halkın göçmenlerle arasına belirgin mesafeler koyduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Sağiroğlu ve Yılmaz (2021)'in yaptığı "Yabancılarla Birlikte Yaşamak" adlı çalışmada, katılımcıların %75,9'unun yabancıların yoğun olduğu şehirlerde yaşamaktan rahatsız olduklarını göstermektedir. Ateş ve Ovalı (2018)'nin Düzce ilinde yaptığı çalışma ise yerel halkın %64'ünün göçmenlerden rahatsızlık duyduğunu göstermektedir. Buna göre, yerel halkın göçmenleri bir tehdit olarak algılamaması için onları tanımalarının önemli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, göçmenlerin topluma katkılarını sergileyen, birlik duygusunu ve ortak değerleri teşvik eden çalıştaylar, kültürel festivaller ve değişim etkinlikleri, eğitim kampanyaları ve işbirlikçi girişimler düzenlenebilir. Ayrıca, göçmen yoğunluğunun yüksek olduğu illerde/bölgelerde yoğunluğun azaltılması, kaynakların adil dağılımını teşvik eden politikaların uygulanması ve sosyal entegrasyon programlarının teşvik edilmesi göçmenlerin varlığının bir tehdit olarak algılanmasını değiştirebilir.

Kaynakça

- Abadan Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç* (3. baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Aktaş, L. (2020). Geçici koruma kanunu ile Türkiye'ye gelen suriyelilerin uyum süreci ve karşılaştıkları problemler: Batman örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Apak, H. (2014). Suriyeli göçmenlerin uyumu ve gelecek beklentileri: Mardin örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.
- Arı, K. (2014). *Büyük Mücadele: Türkiye'ye Zorunlu Göç (1923-1925)* (4. Baskı). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Ateş, H. & Ovalı, T. (2018). *Göçmenler, Yerel Halk ve Paydaşların Gözüyle Göç Yönetimi Düzce Örneği*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bilgi, L. (2006). Türk romanında savaş sonrası Anadolu'ya zorunlu göçler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

- Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü [UNHCR] (2021). <https://www.unhcr.org/tr/> (E.T.: 12.08.2022).
- Castles, S. & Miller, J.M. (2008). *Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri* (1. Baskı) (çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chambers, I. (2014). *Göç Kültür Kimlik* (2. baskı) (çev. İ. Türkmen ve M. Beşikçi). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Can, A. (2014). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Celep, A. (2019). Cumhuriyet sonrası türkiye'ye göç eden boşnakların yeni kimlik inşası. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çakıcı, A.B. & Çoban, A.G.R. (2017). *Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç ve Kamu Politikaları: Suriye Krizi Üzerine Bir Değerlendirme*. 15. Ulusal Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi Tebliğler Kitabı,304-322. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- Dünya Göç Raporu (2020). Göç ve Göçmenler: Küresel Bakış (İkinci bölüm). <https://publications.iom.int/> (E.T.: 12.08.2022).
- Ekici, S. & Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 9-22.
- Erdoğan, M.M. (2019). *Suriyeliler Barometresi Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/09/SB2019-TR-04092020.pdf>. (E.T.: 09.01.2022)
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS For Windows Step By Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 Update (10th edition). Boston: Pearson.
- Göç İdaresi Başkanlığı [GİB] (2022a). Başkanlık. <https://www.goc.gov.tr/baskanligin-gorevleri>. (E.T.: 10.01.2022.)
- Göç İdaresi Başkanlığı [GİB] (2022b). Projeler. <https://www.goc.gov.tr/goc-projeleri56>. (E.T.: 09.01.2022).
- Göç İdaresi Başkanlığı [GİB] (2022c). Uyum Strateji Belgesi. <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/UYUM-STRATEJI/Uyum-Strateji-Belgesi-ve-Ulusal-Eylem-Plani.pdf>. (E.T.: 09.01.2022)
- Güleç, E. (2013). Devletten sivil topluma oryantalizmin üretimi ve asimilasyon politikaları: baba beni okula gönder kampanyası örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güler, A. (2021). Göç olgusunun çok boyutlu etkileri ve Türkiye'ye yansımaları. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 218-239.

- Haydar, E. (2018). Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’de Yaşanan Göçler ve Etkileri. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2018(1), 16-27.
- Kanlı, İ. B. & Başköy, D. (2018). Küreselleşme ve çevre sorunları bağlamında göç: iklim mültecileri. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(3).39-57.
- Kızılelmas, F., (2020). Sivil toplum kuruluşlarının insani yardım ulaştırmada sığınmacılarla ve kurumlarla ilişki biçimi: Düzce Örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 267-283.
- Ohliger, R., Schweiger, R., und Veyhl, L. (2017). Auf Dem Weg Zur Flüchtlingsintegration in Ländlichen Räumen: Ergebnisse Einer Bedarfsanalyse in Sieben Landkreisen. Stuttgart: Robert-Bosch Stiftung
- Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, M. (2007). I. Dünya Savaşı Sırasında Osmanlı Ülkesinde Yaşanan Göç Hareketleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özüdoğru, H. Y., Kan, A., Yaman, E., & Uslu, L. (2018). Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18, 115-140.
- Sağıroğlu, A. Z., & Yılmaz, İ. H. (2021). *Yabancılarla Birlikte Yaşamak: Mamak Örneği: Göç Çalışmalarında Bir Karma Yöntem Araştırması*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Şeker, B. D., Sirkeci, I. & Yüceşahin, M.M. (Eds.). (2015). *Göç ve Uyum*. London: Transnational Press.
- Sosyal Demokrasi Vakfı [SODEV] (2021). Suriye Göçünün 10. Yılında Türkiye’de Suriyeli Göçmenler Araştırması. file:///C:/Users/THINK%20PAD/Downloads/SODEV-Suriyelilere-Bakis-Arastirmasi-Raporu-1.pdf. (E.T 04.09.2022)
- Tümtaş, M.S. & Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2023), Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> (E.T.: 08.10.2023)
- Türkiye İstatistik Kurumu [TUIK] (2020). 31 Aralık 2020 Tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Adnks) Sonuçları İllere Göre İl/İlçe Belde/Köy Sonuçları. https://www.tuik.gov.tr/indir/duyuru/favori_raporlar.xlsx (E.T. 15.08.2022)
- Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration, [IOM]), (2009). Uluslararası Göç Hukuku Göç Terimleri. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (E.T.:15.08.2022)

- Wilson, J. K., Ward, C. & Fischer, R. (2013). Beyond culture learning theory: what can personality tell us about cultural competence? *Journal Of Cross-Cultural Psychology*, 44, 900-927.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu [YUKK]. T. C. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. *Ankara: Resmî Gazete (28615 sayılı)*.
- Yalçın, Ö. (2018). Sosyokültürel Uyum Ölçeği (Scas-R)'nin Gaziantep/Türkiye'de yaşayan suriyeli göçmenler örneğinde arapça'ya uyarlama, güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Yıldırım, C.A. & Yürür, Y. Y. Ö. (2019). Uluslararası göçmenlerin Türkiye'ye uyumu yasal düzenlemeler ne derece uyumu/entegrasyonu hedefliyor?. *International Journal of Political Science and Urban Studies*, 7(1), 19-41.
- Yıldırım, S. (2016). Cumhuriyet dönemi nüfus politikaları çerçevesinde göç ve göç politikaları (1921-1960). *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 273-302.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E. & İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 107-126.
- Yılmaz, A. (2019). Seçilmiş Yerel yöneticilerin (muhtarların) bakış açısıyla türkiye'deki suriyeli göçmenlerin kente sosyo-ekonomik etkileri: Elâzığ örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.